

موسسه مطالعات اجتماعی جامعه نگاران برنا

ضرورت پرداختن به مسئولیت اجتماعی:

اگرچه جنبه‌های گوناگون مسئولیت اجتماعی، موضوع اقدام‌های سازمان‌ها و حاکمیت‌ها از اواخر قرن نوزدهم میلادی و در برخی موارد قبل‌تر از آن بوده است، اما اصطلاح مسئولیت اجتماعی از اوایل دهه ۱۹۷۰ به طور گسترده مورد استفاده قرار گرفت. در گذشته، توجه مسئولیت اجتماعی عمدتاً بر کسب و کار و بنگاه‌های اقتصادی معطوف بود. بیشتر مردم با اصطلاح «مسئولیت اجتماعی سازمانی/شرکتی CSR» بیش از اصطلاح «مسئولیت اجتماعی» آشنایی دارند. این دیدگاه که مسئولیت اجتماعی برای تمام سازمان‌ها قابل اجرا است، با ظهور انواع گوناگون سازمان‌ها و نه فقط آنهایی که در محیط تجاری فعالیت می‌کردند، به وجود آمده است. در واقع، سازمان‌های گوناگون تشخیص داده‌اند که آنها نیز در راستای نیل به توسعه پایدار مسئولیت‌هایی دارند.

در گذشته، تصور ابتدایی که از مسئولیت اجتماعی وجود داشت، متمرکز بر فعالیت‌های انسان‌دوستانه نظیر کمک به مراکز خیریه بود. موضوعاتی نظیر کارکرد شرکت و تجارت منصفانه، حدود یک قرن پیش و یا بیشتر از آن پدیدار شد و به مرور زمان و با بذل توجه بیشتر، موضوعاتی نظیر حقوق بشر، محیط زیست، حمایت از مصرف‌کننده، مبارزه با فساد اداری و ... به آن اضافه شدند.

جهانی شدن، سهولت بیشتر در نقل و انتقال و قابلیت دسترسی و استفاده رو به رشد ارتباطات لحظه‌ای به این معنی است که افراد و سازمان در اقصی نقاط جهان، راحت‌تر از تصمیم‌ها و اقدام‌های یکدیگر آگاه می‌شوند. عوامل مذکور، موقعیتی را برای سازمان‌ها فراهم می‌آورند تا از یادگیری شیوه‌های جدید انجام

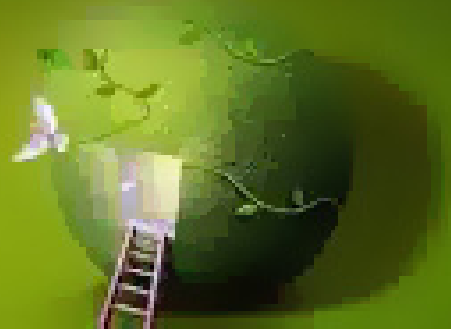

ضرورت پرداختن به مسئولیت اجتماعی:

فعالیت‌ها و حل مسائل، بهره‌مند شوند. این عوامل به معنی این است که تحقیق بیشتر افراد و گروه‌های مختلف در مورد فعالیت‌های سازمان است. ماهیت جهان شمول بودن برخی از مسائل محیط زیست و سلامت، به رسمیت شناختن مسئولیت جهانی برای مبارزه با فقر، افزایش وابستگی‌های متقابل اقتصادی و مالی و پراکندگی بیشتر زنجیره‌های ارزش از لحاظ جغرافیایی به این معنی هستند که مسائل مرتبط با یک سازمان ممکن است به مناطقی فراتر از محل استقرار آن بسط یابند.

در دوران بحران مالی و اقتصادی، سازمان‌ها باید به دنبال حفظ فعالیت‌های مرتبط با مسئولیت اجتماعی خود باشند. چنین بحران‌هایی تاثیر قابل توجهی بر گروه‌های آسیب‌پذیر دارند. بنابراین در چنین شرایطی، نیاز بیشتری به افزایش مسئولیت اجتماعی احساس می‌شود. همچنین این دوران، فرصت‌های خاصی را فراهم می‌کند تا ملاحظات اجتماعی، اقتصادی و محیط زیستی به نحوی اثربخش در اصلاح خط‌مشی، تصمیم‌ها و اقدام‌های سازمان نهادینه شوند.

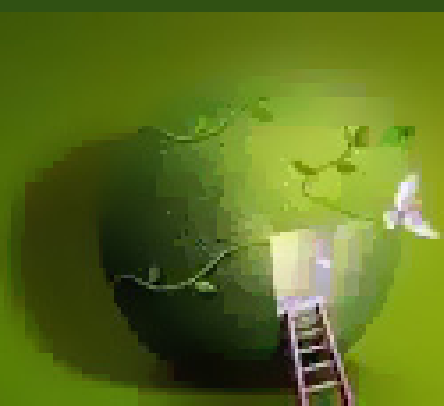
مسئولیت اجتماعی به میزان زیادی به توسعه پایدار مربوط است. با توجه به اینکه توسعه پایدار به اهداف اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی مشترک تمامی انسان‌ها مرتبط می‌شود، پس می‌تواند به عنوان روشی برای جمع‌بندی انتظارهای وسیع جامعه از سازمان بکار رود و موارد کلی را که سازمان‌ها برای رفتار اجتماعی مسئولانه مدنظر قرار می‌دهند، روشن کند. بنابراین توصیه می‌شود یکی از اهداف اصلی سازمان از مسئولیت اجتماعی، سهیم شدن در توسعه پایدار باشد.

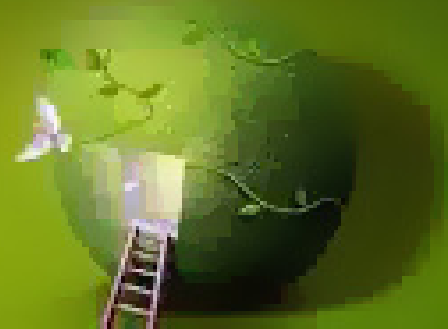
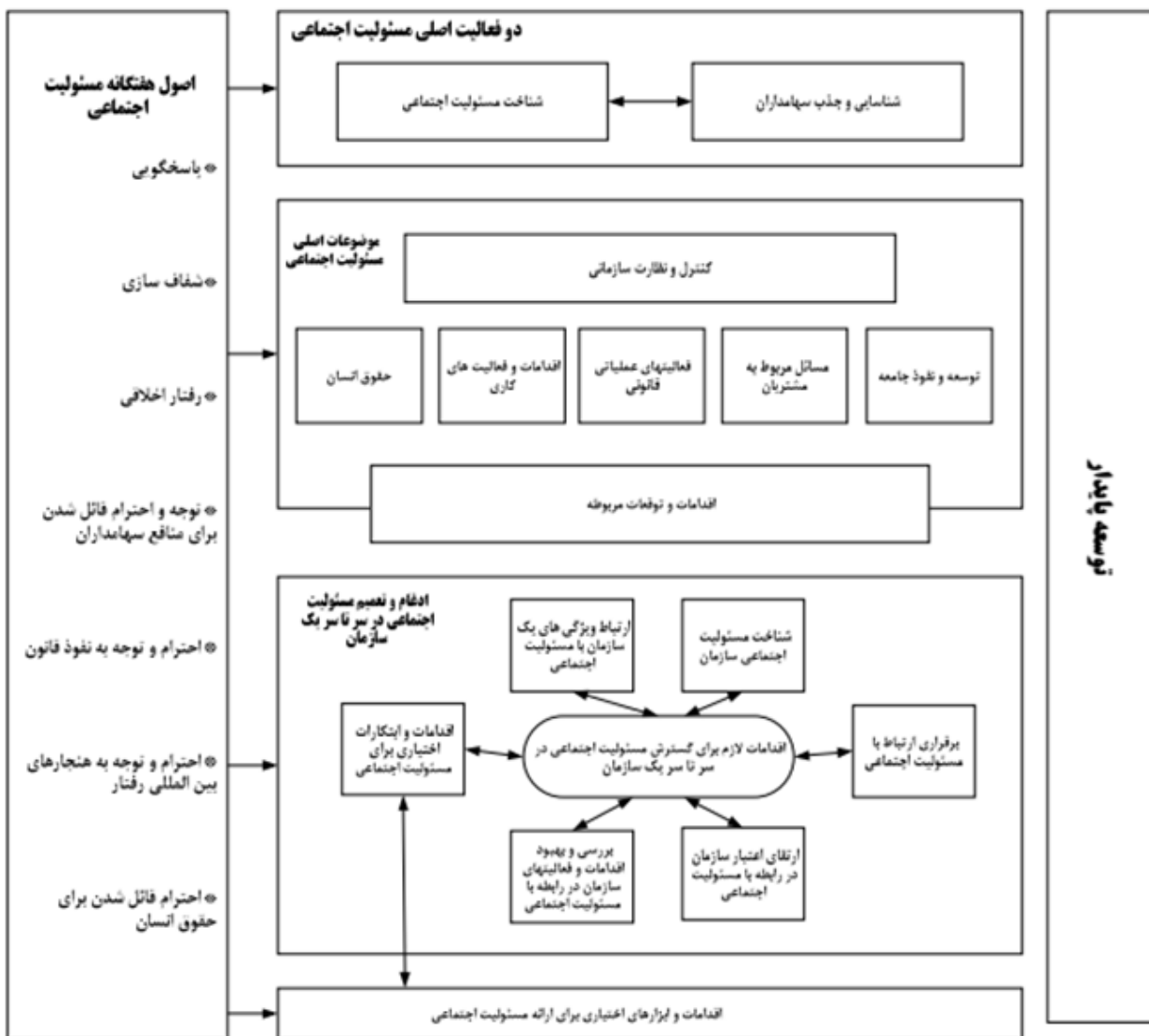
توسعه پایدار و مسئولیت اجتماعی

برای دستیابی به جامعه ایرانی توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، محلی، جغرافیائی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی، با تأکید بر: مردم‌سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها، برخوردار از سلامت، رفاه و امنیت، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، توزیع متناسب امکانات عمومی، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره‌مند از محیط‌زیست مطلوب، مسئولیت اجتماعی و خیر همگانی از مهم‌ترین کلیدواژه‌ها خواهد بود. این مفهوم ترکیبی از اعتقاد و اعتماد متقابل، انسجام و ارزش‌های مشترک بین اعضای اجتماع (انسجام اجتماعی) و انتظارات مشترک برای کنش‌های اجتماعی به منظور دستیابی به اهداف جمعی مانند توسعه پایدار است.

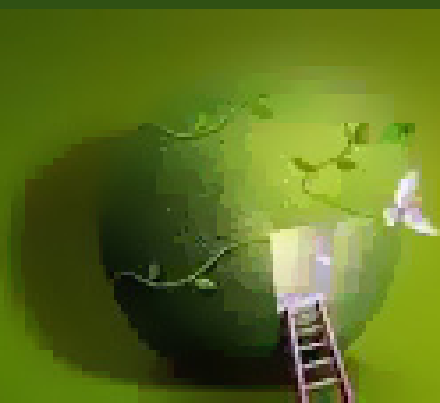

نمای کلی از استاندارد مسئولیت اجتماعی

هفت موضوع اصلی استاندارد مسئولیت اجتماعی

برای تعیین دامنه شمول مسؤلیت اجتماعی، شناسایی مسائل مرتبط با آن و اولویت‌بندی آنها، پیشنهاد ما این است که یک سازمان، موضوعات اصلی زیر را مد نظر قرار دهد:

محیط زیست

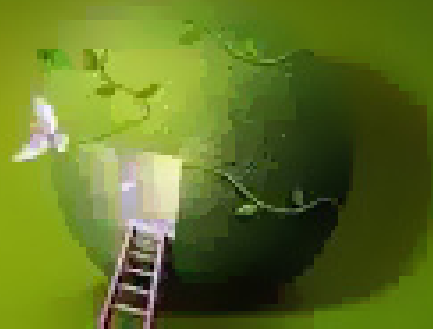
- جلوگیری از آلودگی
- استفاده پایدار از منابع
- کاهش و سازگاری با (فرایندهای جبران و سازگاری تغییرات اقلیمی)
- حفاظت از محیط زیست، تنوع زیستی و احیای زیستگاه‌های طبیعی

رویه‌های مرتبط با نیروی کار

- استخدام و روابط کار
- شرایط کار و حمایت اجتماعی
- گفتگوی اجتماعی
- سلامت و ایمنی کار
- توسعه انسانی و آموزش در محیط کار

حقوق بشر

- ارزیابی بایسته وضعیت‌های مخاطره‌آمیز در حوزه حقوق بشر
- پرهیز از مشارکت در ارتکاب جرم
- رسیدگی به شکایت‌ها
- تبعیض و گروه‌های آسیب‌پذیر
- حقوق سیاسی و مدنی
- حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
- اصول و حقوق اساسی در کار

برای تعیین دامنه شمول مسؤلیت اجتماعی، شناسایی مسائل مرتبط با آن و اولویت‌بندی آنها، پیشنهاد ما این است که یک سازمان، موضوعات اصلی زیر را مد نظر قرار دهد:

جلب مشارکت و توسعه جامعه محلی

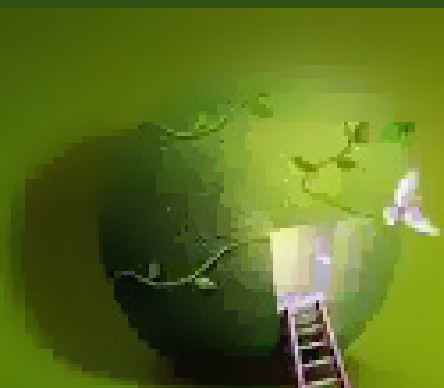
- مشارکت جامعه محلی
- آموزش و فرهنگ
- اشتغالزایی و توسعه مهارت‌ها
- توسعه فناوری و دسترس‌پذیری
- خلق ثروت و درآمدزایی
- سلامت
- سرمایه‌گذاری اجتماعی

مسائل مصرف‌کننده

- بازاریابی منصفانه، اطلاعات واقعی و بی‌طرفانه و قراردادهای منصفانه
- محافظت از سلامت و ایمنی مصرف‌کننده
- مصرف پایدار
- خدمت‌رسانی، پشتیبانی و حل مشکلات مصرف‌کننده
- حفاظت از اطلاعات و حریم خصوصی مصرف‌کننده
- دسترسی به خدمات ضروری
- آموزش و آگاهی

رویه‌های کاری منصفانه

- مبارزه با فساد
- مشارکت سیاسی مسئولانه
- رقابت منصفانه
- توجه به مسؤلیت اجتماعی در زنجیره ارزش
- توجه به حقوق مالکیت

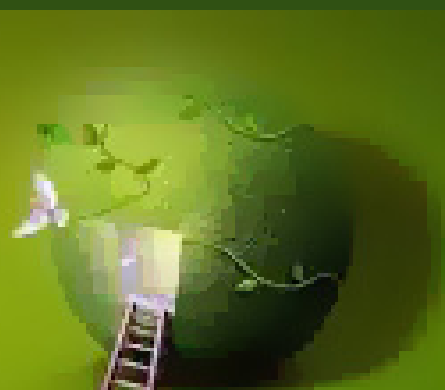

محرك‌ها / عوامل کلیدی که بر CSR تأثیر می‌گذارد

"لایه‌ها / مکانیسم‌های" متفاوتی برای اجرای شیوه‌های بنگاه‌های اقتصادی مسئول / پایدار وجود دارد. در سطح ملی، قوانین و دستورالعمل‌ها در دسترس خواهد بود و هر کشور مکانیسم‌های خود را برای اجرا خواهد داشت. کشوری که قادر به اعمال کنترل‌های شدیدتر باشد، می‌تواند از این به عنوان یک مکانیسم پلیسی برای کاهش هرگونه جنبه منفی بنگاه‌های اقتصادی و به حداکثر رساندن منافع استفاده کند. با این حال، کشورهای در حال توسعه اغلب سیاست‌هایی دارند اما پول یا نیروی انسانی لازم برای اجرای آن را ندارند و بنابراین با چالش‌های بزرگ‌تری در کاهش اثرات بالقوه بنگاه‌های اقتصادی مواجه هستند. همچنین عنصری از «صدای افکار عمومی» در کشورهای توسعه‌یافته در مقایسه با کشورهای در حال توسعه بیشتر است، زیرا شرکت‌ها توجه بیشتری به نگرانی‌های جوامع در کشورهای توسعه‌یافته نسبت به کشورهای در حال توسعه داشته‌اند. به غیر از قوانین داخل یک کشور، کنترل‌هایی از سوی دیگر نهادهای حاکم نیز وجود دارد، به عنوان مثال، کشورهای اتحادیه اروپا (EU) باید از قوانین و دستورالعمل‌های اتحادیه اروپا تبعیت کنند. خود بنگاه‌های اقتصادی نیز دارای کدها و دستورالعمل‌های داوطلبانه است که شرکت‌ها ممکن است به عنوان راهی برای تأیید عملکرد خوب خود، ثبت نام کنند. سازمان‌های بین‌المللی، مانند بانک جهانی، سازمان ملل متحد و سازمان‌های غیردولتی، دستورالعمل‌هایی را ارائه می‌کنند که عملکرد و عملکرد بنگاه‌های اقتصادی را به چالش می‌کشد.

کپلوس پیشنهاد می‌کند که جهانی شدن نیروی محرکه‌ای است که شرکت‌ها را به توجه بیشتر به مسئولیت اجتماعی خود در کشورهای در حال توسعه سوق می‌دهد، زیرا سازمان‌های غیردولتی نیز به شیوه‌ای

محركه‌ها / عوامل كليدي كه بر CSR تأثير مي‌گذارد

گسترده‌تر و جهاني‌تر كار مي‌كنند. صدای جامعه در حال تغيير است و انتظارات مردم براي اطمینان از برخورد مسؤلانه با محیط و جامعه توسط خود و ديگران در حال افزایش است. ترکیبی از افزایش آگاهی و افزایش انتظارات ذینفعان مختلف (از جمله رسانه‌ها)، خواسته‌هایی را از صنایع براي ارزیابی مجدد نحوه انجام تعاملات تجاری خود در رابطه با تمام جنبه‌های پایداری ایجاد کرده است.

از درون خود بنگاه‌های اقتصادی، کدها و قوانین داوطلبانه بیشتری در حال ظهور هستند. به عنوان مثال، شورای بین‌المللی بنگاه‌های اقتصادی مجموعه‌ای از ده اصل خاص خود را دارد که بنگاه‌های اقتصادی می‌توانند در رابطه با تعامل و ارتباط با ذینفعان آن را امضا کنند. در سال ۲۰۰۸، اعضای شرکت ICMM متعهد شدند که از چارچوب گزارش دهی پایداری ابتکار گزارشگری جهانی (GRI) پیروی کنند. هدف از این امر متعهد ساختن یک سازمان برای گزارش عملکرد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی است. GRI به سازمان‌ها اجازه می‌دهد تا معیار خود را در چارچوب عملکرد اجتماعی، زیست محیطی و اقتصادی خود ایجاد کنند، که از آن می‌توانند مقایسه‌های سالانه را انجام دهند. نمونه‌هایی از کدهای داوطلبانه دیگر عبارتند از: پیمان جهانی سازمان ملل متحد، اتحاد برای استخراج مسؤلانه (ARM) با ابتکارات با هدف استخراج معدن در مقیاس کوچک و ابتکار برای تضمین مسؤلیت معدنی (IRMA) که در بخش‌های مختلف (شرکت‌های معدن، جواهرات، سازمان‌های غیر دولتی و انجمن‌های تجاری) کار می‌کند. (توسعه ابزاری که از طریق آن شرکت‌ها می‌توانند استانداردهای زیست محیطی، حقوق بشر و اجتماعی را برای شرکت‌های معدنی رعایت کنند).

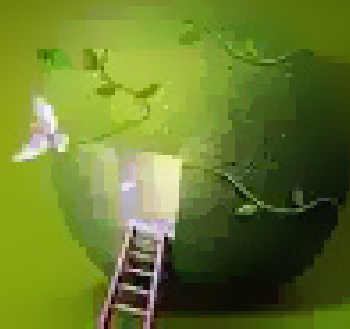

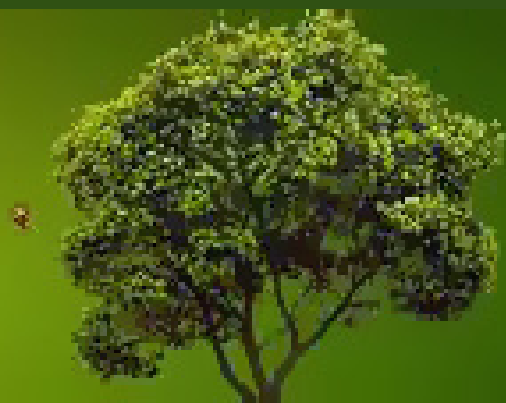
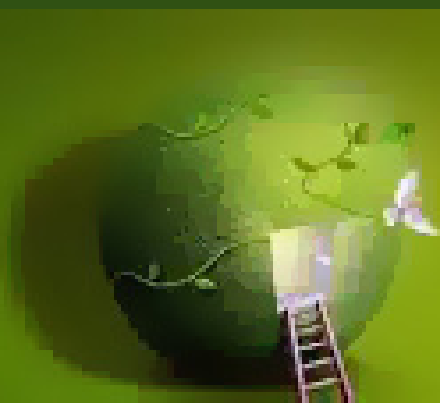
اصول مسئولیت اجتماعی در هر بنگاه اقتصادی

در سال ۲۰۱۰، سازمان بین‌المللی استاندارد (ISO) استاندارد جدیدی (ISO 26000) را در رابطه با مسئولیت اجتماعی و توسعه پایدار ارائه کرد و سازمان‌ها را تشویق کرد که فراتر از انطباق قانونی بروند. ISO 26000 دستورالعمل‌هایی را برای یک شرکت ارائه می‌دهد:

- مفاهیم، اصطلاحات و تعاریف مربوط به مسئولیت اجتماعی در بنگاه اقتصادی مورد نظر.
- پیشینه، روندها و ویژگی‌های مسئولیت اجتماعی در بنگاه اقتصادی مورد نظر.
- اصول و شیوه‌های مربوط به مسئولیت اجتماعی در بنگاه اقتصادی مورد نظر.
- موضوعات و موضوعات اصلی مسئولیت اجتماعی در بنگاه اقتصادی مورد نظر.
- یکپارچه‌سازی، اجرا و ترویج رفتار مسئولیت‌پذیر اجتماعی در سراسر سازمان و از طریق سیاست‌ها و شیوه‌های آن، در حوزه نفوذ آن در بنگاه اقتصادی مورد نظر.
- شناسایی و تعامل با ذینفعان در بنگاه اقتصادی مورد نظر.
- انتقال تعهدات، عملکرد و سایر اطلاعات مربوط به مسئولیت اجتماعی در بنگاه اقتصادی مورد نظر.

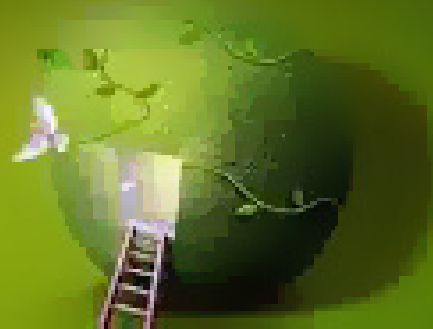
مسئولیت اجتماعی شرکتی:

مسئولیت اجتماعی سازمان‌ها چرا و چگونه؟

امروزه در سراسر دنیا، سازمان‌ها و ذینفعان آنها به صورت روزافزون درباره نیازها و مزیت‌های رفتار مسئولانه اجتماعی، هوشیارتر می‌شوند. هدف از مسئولیت اجتماعی، مشارکت در ایجاد توسعه پایدار است. عملکرد سازمان در جامعه‌ای که در آن فعالیت می‌کند و پیامدهای محیطی آن، به بخشی حیاتی از عملکرد کلی آن تبدیل شده و بر قابلیت استمرار کارایی آن اثر می‌گذارد که این امر تا حدودی تشخیص فزاینده نیاز به اطمینان از سلامت زیست‌بوم‌ها، برابری‌های اجتماعی و حکمرانی خوب سازمانی را منعکس می‌سازد. در واقع در بلندمدت، همه فعالیت‌های سازمانی به سلامتی زیست‌بوم‌های جهانی بستگی دارند. سازمان‌ها در معرض نظارت دقیق‌تری از سوی ذینفعان آن هستند. عوامل زیر می‌توانند در درک و عملکرد سازمان در حوزه مسئولیت اجتماعی تاثیر بسزایی داشته باشند.

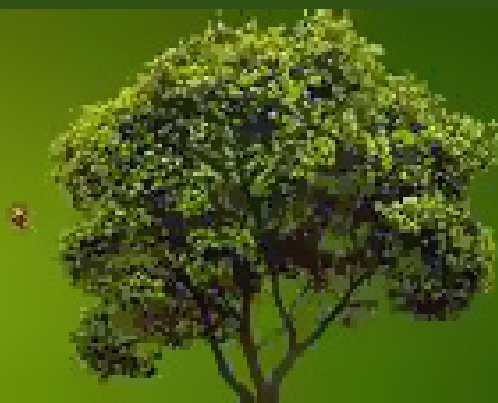
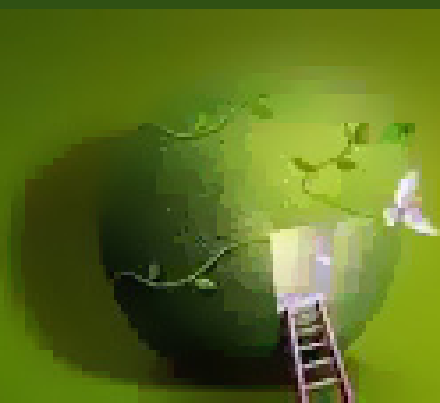
- مزیت رقابتی؛
- خوشنامی؛
- توانایی جذب و حفظ کارگران یا اعضاء، مشتریان، خدمت‌گیرندگان با کاربران؛
- حفظ انگیزش، تعهد و بهره‌وری کارکنان؛
- دیدگاه سرمایه‌گذاران، مالکان، اهداکنندگان، حامیان و شرکای مالی؛
- رابطه با شرکت‌ها، نهادهای حاکمیتی (دولت‌ها)، رسانه‌ها، تامین‌کنندگان، مشتریان و انجمن‌ها و جامعه‌ای که در آن فعالیت می‌کنند.

مزایای مسئولیت اجتماعی شرکت

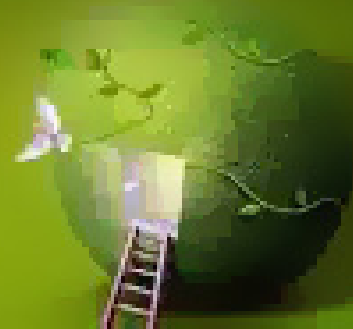
- برد در کسب و کارهای جدید
- افزایش میزان نگهداری مشتری
- پس انداز پول در بخش انرژی و هزینه عملیات
- ایجاد تمایز بین خود و دیگران
- افزایش نفوذ شما در صنعت
- دستیابی به فرصت‌های سرمایه‌گذاری
- علاقه‌مندی رسانه‌ای و شهرت خوب
- جذب و آموزش و حفظ نیروی کار شاد
- افزایش رابطه با سهامداران
- بهبود شیوه‌های مدیریت ریسک سازمان؛
- افزایش اعتبار سازمان و ترویج اعتماد عمومی بیشتر؛
- پشتیبانی از مقبولیت اجتماعی برای فعالیت‌های سازمان؛
- ایجاد نوآوری؛
- بهبود رقابت‌پذیری سازمان، از جمله دسترسی به تامین مالی و وضعیت شرکای مطلوب؛
- بهبود روابط سازمان با ذی‌نفعان، به روزرسانی سازمان با دیدگاه‌های جدید و ارتباط با طیف متنوعی از ذی‌نفعان؛
- افزایش وفاداری، مشارکت، سهیم شدن و روحیه کارکنان؛
- بهبود ایمنی و سلامت کارگران زن و مرد؛
- تاثیر مثبت بر توانایی سازمان برای استخدام، ایجاد انگیزش و حفظ کارکنان خود؛
- دستیابی به ذخایر مربوط به افزایش بهره‌وری منابع، کاهش مصرف انرژی آب، کاهش ضایعات، و بازیابی محصولات جانبی با ارزش؛
- بهبود قابلیت اطمینان و عدالت تعاملات از طریق مشارکت سیاسی مسئولانه، رقابت عادلانه و هدم وجود فساد؛
- مشارکت مردم و مسئولین محلی و منطقه‌ای برای توسعه فعالیت‌های شرکت؛
- پیشگیری یا کاهش تعارض بالقوه با مصرف‌کنندگان در مورد محصولات یا خدمات.

توجه به پیامدهای اجتماعی فرایندهای توسعه‌ای

از اواسط دهه ۱۹۶۰ به تدریج پیامدهای ناگوار فرایندهای توسعه‌ای آشکار شد. به تدریج مشخص شده بود که رشد شاخص‌های اقتصاد کلان الزاما به معنای تأمین کالاهای ضروری خانواده‌ها، دسترسی به خدمات ضروری شهری، مراقبت بهداشتی، تضمین مشارکت در تصمیم‌گیری، تحقق حقوق بشر و اشتغال مولد نیست و خودآگاهی ایجاد شده زمینه را برای طرح مباحث جدید و شکل‌گیری اقداماتی در راستای جبران کاستی‌های فرایندهای توسعه‌ای ایجاد کرد.

- شکل‌گیری مباحث توسعه پایدار. مفهوم توسعه پایدار بر این تصور ساده بنا شده است که در درازمدت، درآمد یا رفاه را تنها در صورتی می‌توان حفظ کرد که ذخایر سرمایه‌ای سرمنشأ آن کاهش نیابد.
- تصویب قوانین الزام‌آور برای مطالعه و ملاحظه کردن زمینه‌ها و پیامدهای زیست‌محیطی و اجتماعی فرایندهای توسعه‌ای
- شکل‌گیری جنبش‌های اجتماعی حمایت محیط‌زیست و جانبداری از حقوق گروه‌های متأثر از فرایندهای توسعه‌ای
- توسعه مطالعات در زمینه برآورد و ارزیابی پیامدهای اقدامات توسعه‌ای

موسسه مطالعات اجتماعی جامعه نگاران برنا

☎ ۰۹۱۳-۵۸۹-۴۹۸۹ ۰۹۱۶-۲۰۷-۲۲۶۸ ۰۹۱۳-۷۳۵-۰۲۹۲

☎ ۰۳۴-۳۲۲۲۸۷۹۶

www.jameborna.com

✉ jame.organization@gmail.com

📷 [jamenegar](https://www.instagram.com/jamenegar)

📍 دفتر مرکزی: ایران - کرمان - نبش جهاد ۱۱ - ساختمان کورش - طبقه ششم - واحد ۱۸